

ÖĞRENCİLERİN GÖZÜNDEN SOSYAL HİZMET MESLEĞİ VE EĞİTİMİ: NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA

Huriye İrem KALAYCI KIRLIOĞLU* ve Mehmet KIRLIOĞLU**

Öz

Bu araştırmanın amacı Konya’da sosyal hizmet bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin sosyal hizmet mesleği ve eğitimine yönelik bakış açılarını incelemektir. Araştırmada nitel araştırma metodunun olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırma üç farklı üniversitede ve 27 katılımcı ile yürütülmüştür. Veriler araştırmalar tarafından hazırlanan ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği tercih edilmiştir. Sosyal hizmet mesleği ve eğitimine ilişkin düşünceler “geçmiş”, “bugün” ve “gelecek” olmak üzere üç ana temaya ayrılmıştır. Katılımcıların geçmiş ve gelecekle ilgili ifadeleri olumlu iken bugüne ilişkin düşüncelerinin olumsuz olduğu söylenebilir. Sosyal hizmet geçmişte ender bulunan bir çiçeğe benzetilmektedir. Günümüzde ise değeri artmakla birlikte mezun ve okul sayısının artışı ile birlikte nitelik sorununun ortaya çıktığı belirtilmektedir. Ek olarak gelecekte ise daha da önem kazanan bir disiplin olacağı ifade edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, Eğitim, Geçmiş, Bugün, Gelecek.

SOCIAL WORK PROFESSION and EDUCATION from STUDENTS' PERSPECTIVE: A QUALITATIVE RESEARCH

Abstract

The aim of this research is to evaluate the perspectives of students studying in social work in Konya about the social work profession and education. The phenomenology design of the qualitative research method was used in the research. The research was conducted at three different universities and with 27 participants. The data were obtained with a semi-structured interview form, which was prepared by the researchers and consisted of open-ended questions. Descriptive analysis technique was preferred in the analysis of the data. Thoughts on the social work profession and education are divided into three main themes: "past", "present" and "future". While the expressions of the participants about the past and the future are positive, it can be said that their thoughts about the present are negative. Social work has been compared to a rare flower in the past. Today, although its value is increasing, it is stated that the quality problem has arisen with the increase in the number of graduates and schools. In addition, it is stated that it will be a discipline that will gain more importance in the future.

Key Words: Social work, Education, Past, Present, Future.

1. Giriş

Sosyal hizmet eğitimi, öğrencilere sosyal hizmetin bilgi, beceri ve değer temelli bilgilerin öğretildiği, mesleğin etik ve sorumlulukların nakledildiği bir farkındalık sağlama süreci olarak tanımlanabilir (Erbay ve diğ., 2013:9). Bu tanımlama sosyal hizmet uzmanlarına önemli işlevler yüklemektedir. Bu sorumlulukları taşıyabilen sosyal hizmet uzmanlarının yetişmesi, uygun planlanmış bir sosyal hizmet eğitimi sürecini gerektirmektedir. Dünyada temeli güçlü olan sosyal hizmet eğitimi Türkiye’de temeli zayıf bir geçmişe sahiptir (Erbay ve Sevin, 2013:26). Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi, Sosyal Hizmetler Akademisi ve 1961-1962 eğitim-öğretim yılında 34 öğrenciyle birlikte başlamıştır. Sonraki süreçte ise 1967 yılında Hacettepe Üniversitesi bünyesinde Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmet Bölümü sosyal hizmet eğitimindeki yerini almıştır. İki okul 1982 yılında Hacettepe Üniversitesi bünyesinde birleştirilmiş olup günümüzde hala sosyal hizmet eğitimine devam etmektedir (Karataş ve Erkan, 2002:119). Hacettepe Üniversitesinden farklı olarak 2002 yılında Başkent Üniversitesi sosyal hizmet eğitimine başlayarak sosyal hizmet eğitimdeki teklife son vermiştir (Zengin, 2011:194). “Türkiye’de sosyal hizmet bölümü 2011 yılına kadar 10’u geçmezken, bu sayı 2014 yılında 36, 2016 yılında ise 41’e” (Yiğit, 2017:157) ve 2019 yılı mayıs ayı itibarıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki (KKTC) Kıbrıs’taki üniversiteler dahil olmak üzere 62’ye yükselmiştir (Sosyal Hizmetler Bölümü Lisans Hangi Üniversitelerde Var, 2019). Son dönemlerde toplumda sosyal sorunların doğurduğu ihtiyaçlar ve istekler neticesinde sosyal hizmet

* Dr., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, hurirkal@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8352-8868

**Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Nezahat Keleşoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, kirluoglumehmet@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0130-0841

Bu Yavına Atıfta Bulunmak İçin: Kalaycı Kırlioğlu, H., İ. Ve Kırlioğlu, M. (2021). Öğrencilerin Gözünden Sosyal Hizmet Mesleği ve Eğitimi: Niteliksel Bir Çalışma. *Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (UNIKA Toplum ve Bilim) Dergisi*, 1(2), 94-117.

mesleğine duyulan gereksinim doğrultusunda bugün ülkemizdeki pek çok üniversitede sosyal hizmet bölümü açılmıştır (Işıkhan ve diğ., 2016:3).

Alptekin ve diğerlerine (2017) göre sosyal hizmet eğitiminde baş gösteren hızlı büyüme bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bunlar arasında sosyal hizmet lisans, yüksek lisans ve doktora diplomasına sahip olmaya akademisyenlerin eğitim vermesi, uygulamalı derslerin teorik derslere göre az olması, açık öğretimde abartılı kontenjanlar ve dikey geçişler gibi sorunlar yer almaktadır. Bu sorunlar sosyal hizmet bölümünün geleceğini etkileyen en önemli sorunlar arasındadır. Sosyal hizmet bölümlerinin hızla artmasından dolayı mezunların sayısı da hızla artmış ancak sosyal hizmet uzmanı istihdamında da aynı oranda artışın olmaması sosyal hizmet uzmanları ve öğrencilerin işsizliğe ilişkin algılarını değiştirmiştir (Doğan, 2018:22). Devlet kurumlarına alımlardaki azalmalar sonucu atamalarda KPSS puanı yükselmiştir (Başer, 2018). Bu durum sosyal hizmet öğrencilerinin gelecek ile ilgili kaygı duymaya başlamasına neden olmuştur (Doğan, 2018:22).

Sosyal Hizmet bölümünden mezun olan bireylerin yukarıda bahsedilen sorunlar ile karşı karşıya gelmesi sonucunda işsizlik ve bununla bağlantılı olarak gelecekte ne yapacağı konusunda farklı tercihlerde bulunması gelecek kaygısını doğurmuştur.

1.1. Araştırmanın Gerekçesi

Toplum değişken bir yapı olduğu için sosyal hizmet mesleği de sürekli gelişim ve değişim içerisinde. Son yıllarda Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde önemli gelişmeler ve değişimlerin olması bunun önemli bir kanıtıdır (Işıkhan ve diğ., 2016:11). Sosyal hizmet bölümü sayısının hızlı bir şekilde artmasının da etkisiyle sosyal hizmet kökenli akademisyenlerin bulunmaması, sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal hizmet mesleğini içselleştiremeden mezun olmalarına neden olmaktadır (Doğan, 2018:22). Bu nedenle, sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal hizmet eğitimini ve mesleğini geçmiş, bugün ve gelecek açısından nasıl değerlendirdiklerinin tespit edilmesi önemlidir. Sosyal hizmet öğrencilerinin bu husustaki görüşlerinin alınması ile mevcut eğitim sisteminin daha nitelikli hale gelmesi ve sosyal hizmet mesleğine yön vermesi açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Konya’da sosyal hizmet bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin sosyal hizmet mesleği ve eğitimine yönelik bakış açılarını incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Öğrencilerin geçmişteki sosyal hizmet mesleği ve eğitimine ilişkin bakış açıları nasıldır?
- Öğrencilerin bugüne dair sosyal hizmet mesleği ve eğitimine ilişkin bakış açıları nasıldır?
- Öğrencilerin gelecekteki sosyal hizmet mesleği ve eğitimine ilişkin bakış açıları nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal hizmet eğitiminin öğrencilere sağladığı yetkinlik ve yeterliliğe ilişkin öğrenci görüşlerinin ortaya çıkarılması önemlidir. Çünkü sosyal hizmet eğitiminden beklenen öğrencileri bilgi, beceri ve değer üçlemesine dayalı olarak sosyal hizmet uygulaması için donatmasıdır (Doğan, 2018: 22). Nitelikli bir eğitimi tamamlayan öğrenciler, sosyal hizmetin işlev ve sorumlulukları yerine getirmek için güçlenmiş olacaktırlar (Işıkhan ve diğ., 2016:11). Bu açıdan, sosyal hizmet öğrencilerinin görüşleri mevcut eğitim sisteminin olumlu ve olumsuz yanlarını belirleyebilme ve mesleğin geleceğine dair çıkarımlarda bulunabilme açısından önemlidir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma metodunun olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim modeli bilincinde olduğumuz fakat ayrıntılı bir şekilde bilmediğimiz olaylara odaklanır. Olgular hayatımızda olan olayları, bilgileri, deneyimleri, algıları, yönelimleri ve durumları ele alır. Tam olarak anlamını kavrayamadığımız ama bize tanıdık olan olgular hakkında yapılacak çalışmalarda genellikle olgu bilim deseni uygun bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:69).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma 2020-2021 yılları arasında Konya'daki üç üniversitenin sosyal hizmet bölümlerinde okuyan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılacak kişilerin sosyal hizmet bölümünde öğrenim görüyor olmaları araştırmaya dahil olma kriteri olarak belirlenmiştir. Araştırmada Konya'da bulunan Necmettin Erbakan Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Karatay Üniversitesi öğrencileri olmak üzere 27 katılımcıyla görüşülmüştür. Selçuk Üniversitesine bağlı olan Beyşehir Ali Akkanat Uygulamalı Bilimler Yüksekokulunun diğer üç üniversiteyle aynı bölgede olmaması nedeniyle burada okuyan öğrenciler araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırma grubu oluşturulurken nitel araştırma çalışmasının kapsamında olan amaçlı örnekleme tekniği ve maksimum durum çeşitliliği tercih edilmiştir. Bu nedenle katılımcıların her iki cinsiyetten de eşit sayıda olmasına dikkat edilmiştir. Amaçlı örnekleme oldukça fazla bilgiye sahip olduğu bilinen durumların derinlemesine araştırılmasına olanak vermektedir. Amaçlı örnekleme tekniğinde amaç çeşitlilik belirten durumlar arasında herhangi bir ortak olgunun bulunup bulunmadığını anlamaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır. Maksimum çeşitlilik örneklemede ise amaç, kişiden kişiye değişen durumlarda az sayıda örnekleme ile çalışılan, probleme dahil olabilecek kişilerin farklılığını maksimum düzeyde belirtmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:119-121).

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak gözlem, görüşme, odak grup görüşmesi ve doküman analizi dört ana yöntem olarak kullanılmakta olup en önemli veri toplama aracının yüz yüze görüşme olduğu vurgulanmaktadır (Geray, 2006:167). Diğer taraftan ise olgu bilim çalışmalarında başlıca veri toplama tekniği de görüşmedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:71). Bu bilgiler doğrultusunda veri toplama tekniği olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan ve açık uçlu sorulardan oluşan 'yarı yapılandırılmış görüşme formu' kullanılmıştır. Bu kapsamda görüşme formunda sosyal hizmet mesleğinin ve eğitiminin dün, bugün ve geleceğine ilişkin sorular yer almaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada gönüllülük esası göz önüne alınarak katılım sağlanmıştır. Görüşmeler katılımcıların kendilerini rahat hissettikleri ve gizliliğin sağlanabildiği mekanlarda gerçekleştirilmiştir. Gizlilik ilkesine uygun şekilde katılımcıların gerçek isimleri kullanılmamış, bunun yerine alfabe arasından seçilen bir harf kullanılmıştır. Araştırmada görüşme esnasında katılımcılardan izin alınarak ses kayıt cihazıyla görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Bu süreçte ses kayıt için izni olmayan katılımcılarla yapılan görüşmeler ise birinci araştırmacının soruları katılımcıya yöneltilmesi ve ikinci araştırmacının ise bu görüşmeyi yazılı olarak kayıt altına almasıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ortalama olarak 25-35 dakika sürmüştür. Necmettin Erbakan Üniversitesinden 11, KTO Karatay Üniversitesinden 8 ve Selçuk Üniversitesinden 8 olmak üzere toplam 27 öğrenci ile görüşülmüştür. Araştırma verilerinin toplanması bir hafta sürmüştür.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği tercih edilmiştir. Bu tekniğe göre elde etmiş olduğumuz bulgular önceden belli olan durumlara göre yorumlanır ve özetlenir. Önceden

belirlediğimiz durumlar ise şöyledir: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Karatay Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü okuyan öğrencilerden 1., 2., 3. ve 4. sınıftaki öğrencilerle her sınıftan biri kız diğeri erkek olmak üzere 2 öğrenci ile görüşülmüştür. Bu tür yaklaşımda hedef elde edilen verileri yorumlanmış ve düzenlenmiş bir şekilde okuyucuyla paylaşmaktır. Bu hedefle elde edilen bulgular önce sistemli ve anlaşılır bir şekilde betimlenir. Sonrasında bu betimlemeler yorumlanır ve açıklanır neden-sonuç ilişkisi içerisinde sorgulanır ve bazı sonuçlara ulaşılır. Sonuçta elde edilen durumların anlamlandırılması, ilişkilendirilmesi ve geleceğe yönelik varsayımlarda bulunulması da çalışmacının yapacağı yorumların boyutları arasında bulunabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:239-240). Betimsel analiz süreci boyunca ilk olarak kayıt altına alınan görüşmeler bire bir aynı olacak şekilde Microsoft Word programına aktarılmış, ikinci aşamada görüşme metinleri içerisinde kodlamalar oluşturulmuş, sonra da bu kodlamalar farklı tablolar içerisinde bir araya getirilerek temalara ulaşılmıştır. Oluşturulan bu temalar ve kodlamalar öncesinde nitel araştırma konusunda tecrübeli iki araştırmacıya gösterilerek bu konuda uzlaşıya varılmıştır. Nitel araştırma verilerinin sunumunda güvenilirliği artırmak adına katılımcıların cümlelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

2.6. Araştırma Etiği

Görüşmenin başlangıcında katılım sağlayan kişilere araştırmanın amacı, süreci, yöntemi hakkında sözlü olarak bilgi verilmiştir. Araştırma için Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 20.04.2020 tarih ve 2020/24 karar sayılı kapsamında onay alınmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Bulgular ve tartışma kısmı üç ana tema etrafında şekillenmiştir. Öğrencilerin görüşleri geçmiş, bugün ve gelecek temaları altında sunulmuştur. Ana ve alt temalara ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Çalışmaya İlişkin Ana ve Alt Temalar

Temalar	Alt Temalar
Geçmiş	Değer Sosyal Hizmet Temelleri
Bugün	Genelci Uygulama Mezun Sayısında Artış Değer Temel Atmak Savunuculuk Yol Gösterici Bilgi-Beceri-Değer Farklı Meslek Gruplarının Bu Alanda Çalışması Okul Fazlalığı
Gelecek	Nitelik Sorunu Umut/suzluk Müracaatçıya Fayda Sağlama Temel Atma Genelci Uygulama Teori-Pratik Okulların Artması Sosyal Adalet

3.1. Geçmiş

Geçmiş teması “değer” ve “sosyal hizmetin temelleri” olarak ifade edilen iki alt tema etrafında sunulmuştur.

Değer

Dünyada daha eskiye dayanan sosyal hizmet eğitimi Türkiye’de de yarım asrı aşan bir temele sahiptir. Görülen toplumsal farklılıklar ve gelişmelere bağlı olarak sosyal hizmet eğitimi de evrim sürecine devam etmekte, varılan seviyede “genelci sosyal hizmet eğitimi” anlayışıyla yükseköğretim sistemi içerisindeki konumunu sürdürmektedir. Dünya genelinde artan sosyal sorunlar birey ve toplum düzeyinde olumsuz etkilerini arttırırken diğer yandan da sosyal hizmet eğitiminin ve sosyal hizmet mesleğinin öneminin anlaşılmasına imkân sağlamıştır. (Erbay ve Sevin, 2013:3-4).

“Sosyal hizmetin geçmişini Ender bulunan bir çiçeğe benzetirim çünkü hem çok değerli fakat değerinin kimse tarafından tam anlaşılammış olmasından böyle düşünüyorum.” (J) “Geçmişini bir çiçeğe benzetebilirim bu değerli bir çiçek olabilir. Çünkü daha değerliydi, kıymetliydi ulaşılması için insanlar çaba gösteriyordu.” (A)

“Nesli tükenmekte olan bir hayvana benzetebilirim. Bu da kar sincabı. Çünkü az olan şeyler daha önemli olur. Az olan şey korunmaya muhtaç olur ve korunur.” (W)

“Sosyal hizmet mesleğinin geçmişini bir Quokka canlıya benzetmek istiyorum. Geçmişte sosyal hizmet mesleğinin çok daha kıymetli olduğunu ve bundan dolayı sosyal çalışmacıların bir Quokka kadar neşeli olduğunu ve eğitimini alan öğrencilerinin ise gelecek kaygısı taşımadan bu eğitim sürecini tamamladıklarını düşünüyorum.” (P)

“Sosyal hizmet mesleğinin geçmişini herhangi bir şeye benzetecek olsam elmasa benzetirdim. Çünkü sosyal hizmet mesleği geçmişte değer gören aynı zamanda da az bulunan bir meslek dalıydı.” (F) ve “İnciye benzetirim. Sadece Hacettepe de bir üniversitede olduğu için kıymeti biliniyormuş. Çok fazla bilinmiyormuş aslında ama bilenlerde değerini içindeyken fark ediyorlarmış. Şimdi bulundu inci her yerde var önceden tekmiş.” (D).

Diğer taraftan sosyal hizmetin geçmişinde değersiz ancak şimdilerde değer kazandığını belirten katılımcılar, “şahin model araba” (I), “külkedisi” (D), “Picasso’nun tabloları” (C) ve “inci” (D) metaforunu kullanmaktadır:

“Şahin model arabaya benzetirim çünkü sosyal hizmet mesleğinin önceleri fazla önemi yoktu sonradan önem kazandı.” (I)

“Külkedisine benzetirim. Önceden bir değeri yoktu sonradan fark edilmeye başladı.” (D)

“Sosyal hizmet eğitiminin geçmişteki durumunu Picasso’nun tablolarına benzetebilirim. Çünkü geç gelişen ve değeri, toplumdaki görevi sonradan bilinen bir meslektir. Değeri geç anlaşıldığı için böyle düşünüyorum.” (C)

Sosyal hizmetin geçmişinde değersiz olduğunu belirten katılımcı, "Beyaz boya kalemi" (G) benzetmesini kullanmaktadır:

“Sosyal hizmet mesleğinin geçmişi beyaz bir boya kalemi gibidir. Cismen var ama etkisi bilinmiyor ve görünmüyor. Yani insanlar tarafından bilinen yaygın kullanılan bir meslekti etkinliği yoktu eskiden.” (G)

Çin’de yapılan bir araştırmada öğrenciler sosyal hizmette öğrenme deneyimlerini iniş ve çıkışlı bir roller coaster¹ yolculuğuna benzetmektedirler (Yan ve diğ., 2009). Türkiye’de de benzer bir şekilde inişli çıkışlı bir sürecin takip edildiği söylenebilir.

Sosyal Hizmetin Temelleri

Sosyal hizmetin geçmişte hayırseverlik üzerine kurulu olduğuna vurgu yapan katılımcılar, "RobinHood" (H; E; N; R; S), "ikinci el bir kıyafet" (O), "Noel Baba" (B), "Polyanna" (U), "Tek gözü

¹ Lunapark hız treni anlamına gelmektedir. Yazarlar orijinal halinin daha anlaşılır olacağını düşünmektedir.

görmeyen bir din adamı” (Ö), "Sanayi Devrimi" (T) ve “Tavşan” (H) benzetmelerini kullanmaktadırlar. Türkiye’deki sosyal hizmet uygulamasının geçmişi Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanmaktadır (Selcik ve Güzel, 2016). Osmanlı İmparatorluğu döneminde sosyal hizmetin ilk uygulamaları olarak İslam dini içerisinde bulunan yardım etme ve hayırseverlik düşünceleri ile toplumun içinde dezavantaj gruplara sayısız hizmetler sunulmaktadır (Taşgın ve Özel, 2011). Sosyal hizmet mesleğinin ortaya çıkış sürecine bakıldığında sosyal yardım anlayışı ile ortaya çıkan mesleğin şekillenmesi ve yaygınlaşmasında din ve din görevlilerinin etkisinin büyük olduğu görülmektedir. Geçmişteki hayırseverliğe dayalı düşüncenin etkin bir şekilde devam ettiğini vurgulayanlar:

“Sosyal hizmet mesleğinin geçmişini ihtiyacı olan bir bireye verilen ikinci el bir kıyafete benzetiyorum çünkü geçmişte sosyal hizmet mesleği daha çok hayır işi olarak görülüyor. Sosyal hizmet mesleği henüz sistemli ve akademik disiplin içinde bütünüyle yer almamıştır.” (O)

“Tek gözü görmeyen bir din adamına benzetiyorum. Çünkü geçmişteki sosyal hizmet mesleği hayırseverlik ve dini kurumlar etrafında sunulmaya ve bu şekilde gerçekleşmeye çalışılmıştır. Sosyal hizmet mesleğinin temelinde 4 ilke olduğunu düşünüyorum. Sosyal adalet, farklılıklara saygı, kolektif sorumluluk ve insan haklarıdır. Din adamında gözü bunları göremediği için ihlal ediyor.” (Ö)

“Sosyal hizmet mesleğinin geçmişini bir masal kahramanına benzetsem, Polyanna’ ya benzetebilirim, çünkü mesleğin ilk ortaya çıkışı profesyonellikten uzak hayır severlik ve vakıf kültürü üzerine kurulu.” (U)

"Sanayi devrimine benzetirdim. Çünkü oradan itibaren başlıyor bu eğitim. Sanayi devriminden önce böyle bir eğitim yoktu. İnsanların hayır kurumları vardı. Sadece bu işi tüzel kişiler yapıyordu. Bu yüzden sanayi devrimine benzetirdim başlangıç noktasıdır.” (T)

Sosyal hizmet, bireylerin ve toplumların biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimlerini destekleyen, ihtiyaç ve sorunlarının çözümünde yardımcı olan uygulamaya dayalı bir meslek. Sosyal hizmetin amacı büyük ölçüde “yardım etmek” olarak kabul edilir (Thompson, 2014:184). Sosyal hizmetin çoğunlukla "yardım etme" ilkesine dayandığını belirten katılımcılar:

“Robin Hood. Yardım eden insanlara yardımcı olan bir karakter olduğu için sosyal yardım sosyal hizmetin bir kolu sadece ama Robin Hood’a benzetirdim.” (R)

“Robin Hood. Çünkü bu karakterde olduğu gibi geçmişte de sosyal hizmet yalnızca ekonomik yardımdan ibaretti.” (E)

“Sosyal hizmet mesleğini geçmişteki masal kahramanı Robin Hood’a benzetiyorum. Çünkü toplumdan geri kalmış insanlara yardım etmek için var olmuş bir karakter.” (S)

“Sosyal hizmet mesleğinin geçmişini Noel Baba’ya benzetebilirim. Çünkü iyi davranan çocuklara Noel Baba hediyeler veriyor karşılıklı olarak aslında bir bakıma, sosyal hizmet geçmişinde de zaten ortaya çıkış amacı yeni dünya düzeni dediğimiz neo-liberal, kapitalizm diyebiliriz, modern dünya sistemi diyebiliriz bunların sınıf ayrıcalıklarını sınıf ayrılıklarını insanların gruplar ve sınıflar arasındaki ayrımların görünmez kılınması amacıyla yoksul kesime yapılan toplu organizasyonlardaki sosyal çalışma, tabii o zaman sosyal hizmet diyebiliriz çünkü yardım mantığı var ve zengin olan fakir olana bir şekilde yardım yapıyor, daha tortusal daha gelenekçi pek çok kaynakta Ortodoks olarak geçen bir yaklaşım mevcut.” (B)

Sanayi Devriminin ortaya çıkardığı sosyal sorunlar (göç ve yoksulluk gibi) sosyal hizmete duyulan ihtiyacı artırmakla beraber hayırseverlik düşüncesinin yerini mesleki bir anlayışın alması ve

çalışmaların bir alanda yapılması zorunluluğunu doğurmuştur (Acar ve Çamur Duyan, 2003:18). Türkiye'nin 1959'da Avrupa Birliğine ortaklık başvurusunda bulunmasının üzerinden geçen süreç sosyal hizmetler konusuna da yansımıştır. Avrupa Birliği adaylık sürecinde hayata geçirilmesi talep edilen değişiklikler ile Türkiye'de sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin zayıf durumunu gün yüzüne çıkarmış; bunun sonucunda akademik ve politik çalışmalar hız kazanmıştır (Şimşek, 2019). Türkiye'de batılı anlamda sosyal hizmetler, 1960'lı yıllardan sonra gelişmeye başlamıştır. Bu süreçlerin etkisiyle sosyal hizmetin gündeme geldiğini vurgulayanlar:

“Tavşana benzetirdim. Çünkü tavşan hızlı ve aynı zamanda hızlı büyüyen bir hayvandır. Yani şunu söyleyebilirim. Özellikle yardım kuruluşları, Kazım Karabekir'in kurmuş olduğu yetim okulları ve Cumhuriyet döneminde açılan diğer Sosyal Hizmet alanındaki kurumlar ve özellikle 1961 Anayasası ile Sosyal devlet anlayışı ülkemize hızlı bir şekilde girmesi ve Sosyal devlet anlayışını çok hızlı bir şekilde anayasa ve topluma ulaşması sebebiyle bir tavşana benzetiyorum. Aynı zamanda o dönemlerin AB giriş sürecinde de etkisi var. Sosyal hizmet bize Avrupa'dan geldiği için tamamen ona uyum için üniversiteler açılmış olabilir yani bunla bağdaştırıyorum.” (H)

Sosyal hizmet mesleğinin geçmişte bilgi-beceri ve değer artarak geliştiğini belirten katılımcılar, “flash bellek” (Y), “boş bir kumbara” (W), “yeni çıkan arabalar” (S), “yalnız dolaşan bir aslan” (U) ve “altın” (F) benzetmelerini kullanmaktadır. Sosyal hizmetin, bir disiplin ve aynı zamanda bir meslek olması nedeniyle uygulamada yararlanılacak bilginin sınır ve kapsamını çizmek zordur, çünkü sosyal hizmet oldukça geniş bir bilgi birikimine ihtiyaç duymaktadır (Sheafor ve Horejsi, 2015:65). Bu bilgi birikimi belirli bir zamana yayılan, geniş bir süreci kapsamaktadır. Aslan ve Güngör (2019)'a göre sosyal hizmetin gereksinim duyduğu bilgi yapısı karmaşık ve çok geniştir; ayrıca zamanla değişen ve gelişen insan-toplum yapısı sorunlarıyla birlikte bilgi temeli de sürekli büyümekte ve gelişmektedir (s. 223). Sosyal hizmetin bilgi temelli bir gelişim sağladığını belirten katılımcılar:

“Sosyal hizmet mesleğinin geçmişini bir flaş belleğe benzetebilirim. Ortaya çıkmaya başladığı ilk zamanlarda gerekli bilgilerin ve uygulamaların aşılması için büyük bir çaba gerekirken zamanla bu uygulamaların daha kolay anlaşılması ve küçük flaşta biriken bilgiler gibi daha net olduğunu düşünüyorum.” (Y)

“Boş bir kumbaraya benzetirdim. Çünkü o zamanlar bilgiler yeni yeni ortaya çıkıyor. Ama bu meslek için gerekli tanımlar ve bilgiler tam değil. Sosyal hizmet yeni çıkmış bir şey ve kendi bilgi birikimini yeni ortaya atan bir meslek.” (W)

“Sosyal hizmet mesleğini geçmişte yeni çıkan arabalara benzetebilirim, hızla büyüyen ve ihtiyaç oranı artan bir meslek geliştikçe daha çok benimsenen ve ihtiyaç haline gelen bir meslek.” (S)

Türkiye'de Sosyal Hizmetler Enstitüsü'ne bağlı olarak 1961 yılında Sağlık ve Sosyal Yardımlar Bakanlığı (SSYB) bünyesinde açılan Sosyal Hizmetler Akademisi ile sosyal hizmet eğitimi başlamıştır. 1967 yılında ise ikinci okul olarak Hacettepe Üniversitesi kapsamında “Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bölümü” açılmıştır. Daha sonra bazı düzenlemeler çerçevesinde 1983 yılında bu iki eğitim kurumu da kapatılmış ve “Sosyal Hizmetler Yüksekokulu” altında birleştirilerek 2002 yılına kadar tek okul olarak sosyal hizmet eğitimi devam etmiştir (Karataş ve Erkan, 2002:119). Görüldüğü gibi sosyal hizmet eğitiminin geçmişinde okul sayısı azdır. Katılımcılar da buradan yola çıkarak eğitimin geçmişinde az sayıda olmasına karşın daha bilgi-beceri ve değer temellerine dayalı bir eğitim verildiğini düşünmektedirler:

“Sosyal hizmet eğitiminin geçmişini yalnız dolaşan bir aslana benzetebilirim, okul sayısı az, öğrenci az, öğretmen az lakin verim yüksek eğitim güçlü.” (U)

“Sosyal hizmet eğitiminin geçmişini herhangi bir şeye benzetecek olsam altına benzetirdim. Çünkü eskiden eğitim az kişi tarafından uzman kişiler ile kaliteli bir şekilde veriliyor ve tam verim alınıyordu.” (F)

Diğer taraftan kaynakların ve bilgilerin yetersiz olduğunu belirten katılımcılar, “ay” (V), “filizlenmeyen bir tohum” (Ç), “hamile bir Amerikan kadın” (Ö), “yeni yapılan bir bina” (L), “fidan” (B), “Amerika Keşfi” (Y), “18 yaşında bir gence benzetmiştir.” (Ş) ve “plastik” (O) benzetmelerini kullanmaktadırlar. Türkiye’de sosyal hizmet bilgi temelleri öncelikli olarak yurtdışı kaynaklarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Türkiye’deki sosyal hizmet altyapısının Amerikan kültürü üzerinden gelişmesinin nedeni de bu kaynakların çoğunluğunun Amerikan kitaplarının tercüme edilmesinden dolayı olduğu söylenebilir. Bunun sonucunda sosyal hizmet müdahalesi kişinin uyumuna yoğunlaşarak mezzo/makro müdahale düzeyleri ise arka planda kalmıştır. Mikro düzeyde ve bireysel müdahale yöntemi, disiplini mesleki açıdan sınırlamış ve bilimsel yönden eksik bırakmıştır. Bu nedenle sosyal hizmetin bilgi, beceri ve değer temellerini kuvvetlendirecek bilimsel çalışmalara gereksinim duyulmaktadır (Hatiboğlu, 2012:22).

“Sosyal hizmet mesleğinin geçmişini Ay'a benzetirim. Çünkü sosyal hizmet ülkemize geç gelmiştir ve yerli kaynak yetersizdir. Yabancı kaynakları kültürümüze uydurmakta zorluk yaşanmıştır. Yeterince bilinmeyen bir alandır. Az sayıda hoca da sosyal hizmeti anlatmaya, aydınlatmaya çalışmıştır.” (V)

“Eğitim geçmişini bir tarlaya yetişmesi için atılan ancak filizlenmeyen bir tohumu olarak betimlemek doğru olabilir. Eğitimin başlangıcında atılan tohumlar bizim ülkemiz toprağına uygun değildi ya da tarlaya gerekli özen gösterilmedi ürün alınmak için olabilir bilemiyorum. Diğer yandan yerli toprağına atılan tohumların ithal olduğunu da düşünmek lazım.” (Ç)

“Geçmişteki sosyal hizmet eğitimini hamile bir Amerikan kadına benzetiyorum. Çünkü geçmişte bilgili bir birikim yok ve eğitim ile ilgili araştırmalar yok. 1960'lı yıllarda ülkemize geliyor, aslında Amerika kitapları getiriliyor, çevirileri filan yapıyor. Yani çevrenin oluşması sağlıyor. O kitapları okuduğumuz zaman toplumsal sorunlar ve onların toplumsal tarihi yer alıyor. Bu yüzden böyle benzetme yapmak istedim bu kadın çocuğunu doğurduğu zaman o toplumsal sorunlarla, tarihle büyücek ve bu çerçevede gelişme gösterecektir.” (Ö)

Sosyal hizmet eğitimi, en basit düzeyde sosyal hizmetin öğrencilere bilgi, beceri ve değer temellerinin aktarılması, sorumlulukların yansıtılması ve etik ilkeler çerçevesinde bir farkındalık yaratma sürecini kapsamaktadır (Erbay ve diğ., 2013:95). Sosyal hizmet bilgi, beceri ve değer temellerine dayanmaktadır. Sağlıklı bir sosyal hizmet disiplini ve uygulaması için bu üç temel unsur önemlidir. Ayrıca sosyal hizmetin mesleki aşamada etkili bir müdahalenin gerçekleştirilebilmesi için sağlam bilgi kaynaklarına gereksinim duyulmaktadır (Aslan ve Güngör, 2019:223-224).

“Sosyal hizmetin geçmişteki eğitim durumunu yeni yapılan bir binaya benzetebiliriz. Çünkü insanların belirli bir kalıp içine oturtmadığı ve oldukça yeni bir meslek türü olduğu için bu benzetme oldukça uygun bence. Sosyal hizmet eğitimi de oldukça yeni ve öğrencilerin geçmişte ellerinde sınırlı kaynak bulunmasından dolayı zorlanmışlardır.” (L)

“Sosyal hizmet eğitiminin geçmişini bir fidan olarak düşünüyorum. Bir ağaç fidanı olarak, henüz ağaç diyemeyiz çünkü ilk sosyal hizmet uzmanlarında sosyal hizmet eğitimi yok, ilk sosyal hizmet uzmanları diye kastettiğim de Jane Addams, Mary Ellen Richmond vs. hani sosyal hizmet uzmanı da değil, sonrasında yavaş yavaş şekillenmeye başlamış.” (B)

“Sosyal hizmet eğitiminin geçmişini Amerika’nın keşfine benzetebilirim. Ortaya çıktıktan sonra bilgilerin azlığı ve eğitimin tam oturmayışı, eğitimin net olarak verilememesine ve bireyler tarafından anlaşılmasının zaman almasına neden olduğunu düşünüyorum.” (Y)

“Mesleğin geçmişini 18 yaşında bir gence benzetmek istiyorum. Çünkü genellikle insanın en değerli ve en çok gücünün olduğu zamanlar 18 yaş zamanlarıdır. Ama tam böyle yeterli bir bilgiye ve tecrübeye sahip değildir. O dönemleri doğru kullanamaz.” (Ş)

“Sosyal hizmet eğitiminin geçmişini bir plastiğe benzetiyorum çünkü geçmişte sosyal hizmet eğitimi bir plastik kadar dayanıksızdır. Sağlam temelleri atılmamıştır. Gerekli eğitim verilmemiştir. Sistematik ve planlı değildir.” (O)

3.2. Bugün

Bugün teması “genelci uygulama”, “mezun sayısında artış”, “değer”, “temel atmak”, “savunuculuk”, “yol gösterici”, “bilgi-beceri-değer”, “farklı meslek gruplarının bu alanda çalışması” ve “okul fazlalığı” olarak ifade edilen dokuz alt tema etrafında sunulmuştur.

Genelci Uygulama

Sosyal hizmet mesleğinin ve eğitiminin bugününü pratisyen hekimlik ve genelci uygulama kapsamında değerlendiren katılımcılar, “Kaleydoskop” (E), “Yıldızlar” (V), “Ağaç” (I), “Bukalemun” (M) ve “Mantar” (İ) benzetmelerinde bulunmuşlardır. Sosyal hizmetin en önemli uygulama alanlarından birisi de genelci uygulamadır. Genelci sosyal hizmet geniş bilgi ve beceriye sahip, birçok yaklaşım ve modelden yararlanan bir uygulama alanıdır (Duyan ve Özgür Bayır, 2016:41). Tıptaki pratisyen hekime eşit olan “genelci sosyal hizmet uzmanı” bireyler, aileler, gruplar ve topluluklarla çalışır (Zastrow, 2014:92). Genelci sosyal hizmet uzmanı sorunlar ve çözümlerini insan ve çevresi içerisinde ele alır. Genelci yaklaşım bireysel odaklı uygulamadan daha çok çoklu sistem müdahalesinin geniş alanlarını içinde barındırır (Şahin, 2012:2-4). Sosyal hizmetin günümüzde de genelci bir bakış açısıyla hareket ettiğini belirten katılımcılar:

“Günümüzde sosyal hizmetin çok farklı tanımları ve alanları var her biri birbiri ile ilişkili hangi taraftan bakarsak farklı bir sosyal hizmet uygulaması görmekteyiz.” (E)

“Günümüzde sosyal hizmet bilinen aynı zamanda bilinmeyen bir alandır. Kapsamı geniştir. Farklı alanlara hizmet eder bundan dolayı yıldızlara benzettim.” (V)

“Sosyal hizmet mesleğinin birçok alanda iş sahibi olanağı var bir ağaçta birçok alanda kullanılır.” (I)

“Bukalemuna benzetirdim. Çünkü gittiği yerde renk değiştiriyor kamufler olabiliyor mesela yeşil olan yerde yeşil olabiliyor saklanabiliyor.” (M)

“Sosyal hizmet eğitimin bugününü mantara benzetiyorum. Çünkü mezunlarının artması kaliteyi düşürdü ama sosyal hizmetin çeşitli alanlara daha çok yayıldığını ve geliştiğini düşünüyorum.” (İ)

Mezun Sayısında Artış

Sosyal hizmetin günümüzde mezun sayısının arttığını belirten katılımcılar, “kedi” (İ), “akıllı telefon” (G) ve “lokanta” (U), benzetmelerini kullanmışlardır. Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin Sosyal Hizmetler Akademisi ile başlamasıyla birlikte 1965 yılında ilk mezunlarını vermiştir. İlk mezunların verildiği bu yıldan 2015 yılına gelene kadar 6150 kişi sosyal hizmet lisans bölümlerinden

mezun olmuşlardır. Buna karşın, Türkiye’de sosyal hizmet lisans aktif bölümlerin kontenjanı sadece 2015 yılında 6100’e yükselmiştir. Yani bir yıla 50 yılda yapılamayan bir süreç sığdırılmıştır. 2017 yılından itibaren mezun sayısı 14.000’lere ulaşmış iken 2023 yılına geldiğimizde ise yaklaşık olarak 50.000’i aşacaktır (Alptekin ve diğ., 2017:13). Sosyal hizmetin günümüzdeki mezun artışı durumuna dikkat çeken katılımcılar:

“Kediye benzetirdim. Ortalıkta çok fazla var çünkü eskisi gibi nadir bulunmuyor daha çok yaygınlaştı.” (İ)

“Sosyal hizmet mesleğinin bugünü kullandığımız akıllı telefonlar gibidir. Çoğu faydayı sağlamakla birlikte zararları da olabilmektedir. Sosyal hizmet mesleği de insanlara yarar sağlamakla birlikte bu bölümde mezun olan sayısının fazlalığı bir zarar doğurarak mesleğin önünün kapanmasına sebep olabilmektedir.” (G)

“Sosyal hizmet mesleğinin bugününü bir lokantaya benzetebilirim. Önceden az ama öz yemek çıkaran. Nicelikten çok niteliğe önem verirken, yavaş yavaş para hırsına kapılıp niceliğe önem vermeye başlayan bir lokanta.” (U)

2011 yılında açık öğretimin de açılması ile birlikte, geçmişte de bahsi geçen sosyal hizmet uzmanı ihtiyacı kavramı, plansız büyümenin sonucunda gelecek yıllarda iş bulma problemi üzerine yoğunlaşacağı muhtemeldir (Sevim ve Altun, 2017:53-55).

Değer

Sosyal hizmet mesleğinin ve eğitiminin günümüzde daha değerli olduğunu belirten katılımcılar “bilgisayar” (D), “maske” (S), “altın” (O), “ışık” (I), “su” (O) ve “antika bir araba” (Ş) benzetmelerini kullanmaktadırlar. Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde ilk ve uzun yıllar sadece bir tane eğitim kurumu varken günümüzdeki süreçte Türkiye’de sosyal hizmet alanında mesleğini yerine getirecek ve bunun eğitimini almış alanında uzman meslek elemanlarına duyulan gereksinimin veya konunun önemi ile ilgili insanların bilinçlenmesi, birçok üniversite kapsamında lisans düzeyinde sosyal hizmet eğitimi vermek amacıyla sosyal hizmet bölümü açılmaya başlanmasıyla birlikte bu bölümden mezun olan meslek elemanlarının sayısı gün geçtikçe artmaktadır (Koç, 2015:41). Geçmişten günümüze artan sosyal problemler birey ve toplum genelinde olumsuz etkilerini şiddetlendirirken diğer yandan da sosyal hizmet eğitiminin ve mesleğinin değerinin bilinmesine olanak sağlamıştır (Erbay ve Sevin, 2013:26). Günümüzde devletin artarak devam eden ve değişen görevleri arasında olan sosyal hizmet kavramı ve kapsamı dahilinde ele alınabilecek uygulamalar büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle ülkelerin kültürel, siyasal, sosyo-ekonomik özellikler değişim ve yenilikler kapsamında yeniden sorgulanmaktadır. Çünkü nüfusun artışıdaki değişimler, göç, artmakta olan sanayileşme ve teknolojik gelişmeler ve toplumsal hayatta ortaya çıkan değişiklikler beraberinde birçok problemin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Aydın, 2009:28).

“Sosyal hizmetin bugününü bilgisayara benzetirim. Çünkü önceden sadece oyun için kullanırdım. Ama şu anda daha kıymetli bir şey olarak görüyorum. Sosyal hizmet mesleği de önceden kullanılmıyordu yani çok bilinmiyordu. Ama şu anda alımı var daha çok biliniyor.” (D)

“Sosyal hizmet mesleğinin bugününü maskelere benzetiyorum bir anda kıymetlenen ve değeri anlaşılan bir meslek olduğu için.” (S)

“Sosyal hizmet mesleğinin bugününü bir altına benzetiyorum. Sosyal hizmet mesleğinin önemi henüz gelişen olaylarla birlikte daha çok ön plana çıkmaktadır. Bu mesleği icra eden bireylere olan ihtiyacımız da artmaktadır fakat altının da sahtesi olduğu gibi sosyal hizmet mesleğini bu alanda eğitim almamış, gerekli yetilere sahip olmayan insanların yaptığını görmekteyim. Sosyal hizmet

mesleği, bugün insanların aradığı ve çok değerli olan bir altına benzemektedir.” (O)

“Işığa benzetirim çünkü ışık gibi sosyal hizmet eğitimi de günümüzün en önemli ihtiyaçlarındandır.” (I)

“Sosyal hizmet eğitiminin bugününü suya benzetiyorum. Su insanlık ve yaşam için ne kadar gerekliyse sosyal hizmet eğitimi de bugün dünya için o kadar gereklidir.” (O)

“Günümüzde ise sosyal hizmet mesleğini antika bir arabaya benzetirdim. Geçmişten kalmış ve şu an da değerli.” (Ş)

Diğer taraftan sosyal hizmet mesleğinin ve eğitiminin geçmişte daha değerli olup günümüzde değersiz olduğunu düşünen katılımcılar “fossil” (T), “tırtıl” (P), “zaman olgusu” (F) ve “bataklık” (K) metaforunu kullanmışlardır. Diğer taraftan sosyal hizmet mesleğinin ve eğitiminin geçmişte daha değerli olup günümüzde değersiz olduğunu düşünen katılımcılar “fossil” (T), “tırtıl” (P), “zaman olgusu” (F) ve “bataklık” (K) metaforunu kullanmışlardır. Sonuç olarak sosyal hizmet alanında yeni istihdam alanları oluşturulmadan mevcut durum devam ederse ilerleyen yıllarda sosyal hizmetin istihdam olanaklarının daha da zorlaşacağı ve bu durumda öğrencilerin gelecek kaygısını daha da artıracığı düşünülmektedir. Tüm bu gelişmeler sonucunda sosyal hizmet mesleğine yönelik iyi bir insan kaynakları planlaması ve istihdam projeksiyonu belirlenmezse sosyal hizmet bölümünün tercih edilebilir bölüm olmaktan uzaklaşması kaçınılmaz olacaktır (Sevim ve Altun, 2017:63-65).

“Fosile benzetirdim. Çünkü meslek bitti ve bir canlılığı kalmadı. Hem de öğrenciye bakış açısı, sosyal bilimlerin Türkiye’deki yeri açısından tam gerçek cansız bir yaratık artık sosyal hizmet mesleği. Kimseden değer görmüyor.” (T)

“Sosyal hizmet mesleğinin şu anki durumunu bir turtıla benzetiyorum. Çünkü hakkettiği değeri görmediğini düşünüyorum.” (P)

“Sosyal hizmet mesleğinin bugününü herhangi bir şeye benzetecek olsam zaman olgusuna benzetebilirim. Çünkü zaman saat herkeste fazlaca olan ama kıymetini bilmediğimiz bir şeydir. Sosyal hizmette bugün böyle bir sürü mezun öğrenci var ama değeri kıymeti bilinmiyor.” (F)

“Benim için tam bir Ölümcül kapan yani bataklık. Bana göre bataklık sosyal hizmet eğitimin bugünü. Çünkü şu anki sosyal hizmet eğitim sistemi başlarda kendi cezbeden bir bölüm olarak gösterse de sonraları seni kendine çeken ve ölmene sebep olan bir bataklık gibi çıkışımız yok ayağın değdiği anda kendine çeker ve boğar.” (K)

Temel Atmak

Sosyal hizmet mesleğinin ve eğitiminin bugününün temel atma eğiliminde olduğunu düşünen katılımcılar “ağaç” (R), “dolmuş kumbara” (W), “çay”, (S) “gelişmekte olan bir ülke” (R) ve “fidan” (V) motiflerini kullanmışlardır. Sosyal hizmetlerle ilgili tarihsel gelişime baktığımızda insanlığın başından itibaren belli çalışmaların olduğunu görebiliriz (Çavuşoğlu ve diğ., 1997:7). İlk insandan bu yana asırlar geçmiş, bu uzun zaman diliminde değişimler, dönüşümler yaşanmıştır. Sosyal hizmet sürekli değişen ve kendini geliştiren bir alandır. Bu yüzden geçmişten günümüze kendini geliştirerek ilerlemeye devam etmiştir. Üzerine eklenen yeni bilgilerle geniş bir alana yayılmış ve insanların her türlü sorunlarıyla ilgilenmişlerdir (Berkün, 2010). Sosyal hizmetin bugüne temel atıp kendini geliştirdiğini ifade eden katılımcılar:

“Sosyal hizmet eğitiminin bugününü fidana benzetirim. Tohum su, toprak ve güneşle büyüyüp fidan olmuştur. Sosyal hizmette yerli kaynaklar oluşturuluyor, gelişiyor.” (V)

“Sosyal hizmet eğitimini şu anda gelişmekte olan bir ülkeye benzetebilirim, kötü durumda değil fakat büyüdükçe ve geliştikçe daha iyi bir noktaya gelecek bir meslek.” (R)

“Dolu bir kumbaraya benzetirdim. Çünkü artık bilgiler birikmeye başladı ve üst üste birikerek daha çok artmaya devam ediyor.” (W)

“Ağaca benzetirdim. Ağaç gibi köklü bir şey. İnsanların her türlü sorunlarıyla ilgileniyor. Ağaç ilk başta bir fidandır. Onu sulayarak gerekli şeyleri yaparak büyütürsün. Sosyal hizmette insanlara faydalı yararlı oldukça geniş köklü bir ağaç gibi olacak.” (R)

“Çaya benzetirdim. Çay sabır gerektirir. Kaynamasını olmasını bekleyeceksin. Şu an mesela olmamış bir çayı acele edip içersen o çay tat vermeyecektir. Sosyal hizmet eğitiminde de şu an acele etmeyip bilgilerimizi sağlamlaştırarak ilerlememiz gerektiğini düşünüyorum.” (S)

Diğer taraftan sosyal hizmet mesleğinin ve eğitiminin temelini atılmış olup gerekli ilerlemeyi tam gösteremediğini ifade eden katılımcı “teknoloji” (Y) benzetmesini kullanmıştır. Sosyal hizmet değişen ve sürekli üzerine ekleyerek gelişen bir alandır:

“Sosyal hizmetin bugününü belki halen gelişmekte olan bir teknolojiye benzetebilirim. Geçmişteki bilgiler ve zamanla elde edilen bilgilerin bireylere her ne kadar iyi bir şekilde verilmeye çalışılsa bile tam olarak oturmayan bir eğitim olduğunu düşünüyorum.” (Y)

Savunuculuk

Sosyal hizmetin bugününde müracaatçının haklarını savunduğunu belirten katılımcı, “Yunus balıkları” (H) benzetmesinde bulunmuştur. Sosyal hizmette savunuculuk meslek elemanlarının bir müracaatçı adına hareket etmek için kendi gücünü kullanmasını içermektedir. Meslek elemanının kendi gücünü müracaatçı adına kullanarak, müracaatçının bağımlı hale gelmesini mümkün olduğunca azaltabilmek ve böylece istenmeyen baskıyı önleyebilmek için savunuculuk oldukça önemlidir (Serpen ve diğ., 2014).

“Yunus balıkları çok fedakâr ve sevimli canlılar. İhtiyacı olan insanlara mesela denizdeki insanlara yardım ettiği duyulur. Mesela köpek balığı saldırısında daire çizerek insanları ve tekneleri koruduğunu okumuştum. Burada aynı zamanda yunus balıklarının haksızlıklara karşı durduğunu düşünüyorum.” (H)

Diğer taraftan sosyal hizmetin bugününde mesleklerini savunmadığını belirten katılımcı, “Kurt” (A) benzetmesini kullanmıştır. Sosyal hizmet insanların yararını hedefleyen, toplumdan dışlanmış, dezavantajlı kişi ve gruplara yardımcı olmaya çalışan bir meslektir. Bu doğrultuda bu mesleğin insanlar tarafından daha çok bilinmesi ve devletinde bu mesleğe gerekli değeri vermesi gereklidir. Bunun için meslek elemanlarının daha çok bir araya gelerek ortak çalışmalarda bulunup doğru kararlar almaya çalışmaları bu mesleğin gelişip daha çok bilinmesi açısından oldukça önemlidir (Kaynak, 2017). Sosyal hizmetin, mesleki sürecinde yaşadığı en önemli zorluk, bu mesleğin kökeninde sosyal yardım ve dayanışma olmasından kaynaklanmaktadır. Bu şekilde bir felsefe ile ortaya çıkan sosyal hizmet mesleğine bilimsel bir uyum kazandırmak oldukça zor olmuştur. Sosyal hizmet gelişimini zorlaştıran sebeplerden biri de mesleğin tanımlanmasına, tam olarak bilinmemesine dair yaşanan güçlüklerdir. Mesleğin tanımlanma zorluğu toplum tarafından kabul görmesini de güçleştirmiştir (Acar ve Duyan, 2003:2).

“Kurt’a benzetirdim. Aslında herkesin özünde var olan bildiği bir şey ama öyle haberler ortaya çıktıkça bu hayvan ortaya çıkıyor mesela onun haricinde kimse özünü bilmiyor, sosyal hizmet mesleği de bu şekilde yani sürekli bir şiddet ya da bir olay ortaya çıktığı zaman uzmanlar bir araya

gelmeye çalışıyor ama onun dışında çok fazla meslek elemanları bir araya gelemiyor.” (A)

Sosyal hizmetinin bugününün müracaatçıya fayda sağladığını belirten katılımcılar, “Hızır” (J), “Süpermen” (N) ve “çaba ve alın teri” (G) benzetmesini kullanmışlardır. Sosyal hizmet günümüzde toplumun faydasını sağlayarak, müracaatçının sahip olduğu haklar doğrultusunda onların savunuculuğunu yapar ve pragmatik bir anlayışla müracaatçının yüksek faydasını gözetmeye çalışır. Bu doğrultuda tüm insanlığın sosyal refahını sağlayarak ihtiyaç duyduğu kaynaklara ulaşması için yardımcı olur. Sosyal hizmetin günümüzde müracaatçının faydasını gözettiğini vurgulayanlar:

“Sosyal hizmet mesleğinin bugününü Hızır'a benzetirim çünkü insanların yardıma muhtaç olduğu zamanda hemen herkesin imdadına yetişir.” (J)

“Süpermen'e benzetirdim. Şu anki halimiz belli istismar almış başını gidiyor, ülkedeki mülteci krizi almış başını gidiyor, ekonomik anlamda neredeyse dipteyiz, kriz almış başını gidiyor. Bu sorunlardan kurtulmak için insanlar bir çözüm arıyor ve bizim bölümümüz tamamıyla bunlardan kurtuluş sağlayabilecek, o insanları düzliğe çıkaracak ve sonrasında kendi hayatlarını idame ettirebilecek hale getirecek bir meslek.” (N)

“Sosyal hizmet eğitiminin bugününü karanlık bir sokaktan aydınlık bir sokağa varmak için verilen çaba ve alın terine benzetirim. Çünkü insanlığa faydalı olabilmek için katlanılmayacak derslere bile kendimizi verebilmekteyiz ve başarmaya çalışıyoruz.” (G)

Yol Gösterici

Sosyal hizmetin bugününü nyol gösterici olduğunu belirten katılımcılar, “Süper Kahramanlar” (C) ve “Polyanna” (P) benzetmelerini yapmışlardır. Sosyal hizmet uzmanları eğitim sürecinde elde ettikleri kazanımları eğitim sonrasında da geliştirmeyi sürdürmektedirler. Bu bilgiyi müracaatçının sorun çözme kapasitelerini geliştirmek için kullanabildikleri gibi mesleki hayatlarında ya da veya özel hayatlarında karşılaştıkları sorunların çözüme kavuşturulmasında da kullanabilirler. Bu da sosyal hizmet uzmanlarına hem özel hayatlarında hem de mesleki hayatlarında problemleri çözmek için yol gösterir. Sosyal hizmet uzmanları, çevrede mevcut olan problemleri çözmeye dayalı mesleki çalışmalar uygulayan bir gruptur. Öteki yandan sosyal hizmet uzmanları da içinde buldukları sistemlerden dolayı da olsa etkilenmektedirler. Bu etkilenme sosyal hizmet uzmanlarının iş yaşamlarına ve problem çözme kapasitelerine de yansıtılmaktadır (Koç, 2015:20-60).

“Aslında süper kahramanlara Batman, örümcek adam, hatta Casper'e benzetebilirim. Çünkü sosyal hizmet mesleği bugün birçok insanın hayatın akışına uymasına, sıkıştıkları veya zorlandıkları yerde, üstesinden gelebileceği şeylerde yardımcı oluyor.” (C)

“Sosyal hizmet eğitiminin bugününü Polyanna'ya benzetiyorum çünkü olumsuz durumları çok daha iyi hallere nasıl getireceğimizi öğretiyor bizlere.” (P)

Bilgi-Beceri-Değer

Sosyal hizmetin bugününü niteliğin artması yönünde değerlendiren katılımcılar, “göl” (Y), “kahve” (Z) ve “meyve veren bir ağaç” (C) benzetmelerinde bulunmuşlardır. Sosyal hizmet, çok çeşitli bir yapıda olmasından dolayı zengin bir bilgi-birikim dağarcığına sahiptir. Diğer bilim alanlarından (psikoloji, sosyoloji ve felsefe vb.) faydalanmaktadır. Bununla birlikte bu bilimlerden aldığı birikimleri uygulamaya aktaran bir bilimdir (Çelik, 2011). Sosyal hizmet uygulaması, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki bilgilerini ve becerilerini öğrencilere aktarma ve onlara mesleki uygulamada bulunma imkânı verir (Selcik ve Güzel, 2016). Günümüzde sosyal hizmet eğitiminin ve

mesleğinin mesleki bilgi, beceri ve değer yönünden nitelikli olduğunu vurgulayanlar:

“Sosyal hizmet mesleğinin bugününü bir göle benzetebilirim. Birikimlerin daha fazla olduğu, anlaşılmasının ve uygulanmasının eskiye göre daha net olduğunu ve yağmurun gölü doldurduğu gibi yeni uygulamalarında daha bilgili aktarıldığını düşünüyorum.” (Y)

“Bugünkü durumunu meyve veren bir ağaca benzetiyorum. Çünkü eğitimi alan kişilerin işlerini başarıyla yaptıklarını düşünüyorum.” (C)

“Eğitiminin bugününü kahveye benzetirdim. Çünkü kahveyi içtiğinde insanı dinç tutar. Aynı şekilde sosyal hizmet mesleğinin bugünü de eğitim açısından en azından şu an kendi aldığım eğitim için söyleyecek olursam güzel ve yeterli olduğunu düşünüyorum.” (Z)

Farklı Meslek Gruplarının Bu Alanda Çalışması

Sosyal hizmetin bugününde farklı meslek gruplarının istihdam etmesine vurgu yapan katılımcılar, “Kaplumbağa” (L; H) ve “Aşure” (E) benzetmelerini kullanmaktadırlar. Sosyal hizmet mesleği çok farklı disiplinlerden yararlanarak çok geniş bir alana hitap etmiştir. Bu farklı disiplinlerden gerekli gördüğü bilgileri kullanmıştır. Bununla birlikte sosyolog ve psikolog gibi farklı meslek gruplarının da bu alanda çalıştığı görülmektedir. Bu durum sosyal hizmet mezunları için istihdam sıkıntısı oluşturmaktadır (Berkün, 2010). Günümüzde de sosyal hizmet alanına mesleğin dışındaki grup ve kişilerin gelmesinden dolayı mesleğin ilerlemediğini vurgulayanlar:

“Sosyal hizmet mesleğinin günümüzdeki durumu durağan seyretmektedir. Bir canlıya benzetecek olursak kaplumbağa diyebilirim. Çünkü ülkemizde bakanlardan, sosyal çalışmacı sıfatı ile sosyal hizmet mesleğini sosyal hizmet uzmanlarından çok psikolog, sosyolog yaptığından ötürü işi bilen değil daha çok bilmeyenin ve sahada tecrübesi olmayanlardan oluştuğu için durağan bir durum içindedir.” (L)

“Kaplumbağaya benzetebilirim. Birçok okulda sosyal hizmetin açılması, açık öğretimin olması, psikoloji, sosyoloji ve hemşirelik gibi birçok bölümlerin bizim işimizi daha iyi yapmaları sosyal hizmet alanının seviyesini, niteliğini düşürmektedir.” (H)

“Aşureye benzetirim. Çünkü sosyal hizmet eğitimi artık çoğunluğu alandan olmayan kişilere veriliyor. Bu yüzden tıpkı aşure de olduğu gibi birçok malzemeyi kendinde barındırıyor. Kendine özgü bir tadı yok.” (E)

Okul Fazlalığı

Sosyal hizmetin günümüzde açık öğretim bölümlerin artması ve buna dayalı okul fazlalaşması nedeniyle eğitimde kalitenin düşmesine değinen katılımcılar, “Telefon” (A), “Çınar Ağacı” (W), “Kurt Sürüsü” (U) “Açık kapı politikası” (Ş), “Bozuk bir saat” (F) ve “Yunan Mitolojisi’ndeki Sisyphos” (Ç) benzetmelerini kullanmaktadırlar. Günümüzde sosyal sorunların artması nedeniyle sosyal hizmet uzmanına duyulan ihtiyaç doğrultusunda Türkiye’de birçok üniversitede sosyal hizmet bölümü açılmıştır (Alptekin, 2016). 2019 yılı itibariyle 49 üniversitede sosyal hizmet ön lisans eğitimi, 61 üniversitede de dört yıllık lisans eğitimi vermeye devam edilmektedir (ÖSYM, 2019). Sosyal hizmetin açık öğretim ve bölüm sayısının artışı vurgulayanlar:

“Bugün herkesin kolayca ulaşabileceği bir şey olduğu için telefona benzetirdim. Geçmişe göre daha fazla, herkesin elinde, yaygın ve kimsenin bırakmadığı.” (A)

“Çınar ağacına benzetirdim. Çünkü her yer de var ve yavaş yavaş çoğalmaya başlıyor.” (W)

Uygulama odaklı olan sosyal hizmet mesleğinin açık öğretim gibi programlarla yeterlilik bakımından eksik kaldığı, hızlı ve altyapısız büyümenin sonucu olarak öğrencilerin kaliteli eğitim alamadıkları görüşleri ve eğitim sürecine birçok üniversitede alan hocası eksikliğinden dolayı alan dışı hocaların yeterli sosyal hizmet bilgi birikimine sahip olmamalarından ötürü verimsiz bir süreç geçirildiği ifade eden katılımcılar:

“Sosyal hizmet eğitiminin bugünü, bir kurt sürüsüne benzetebilirim. Okullar çoğalmış, öğretmen kadrosu yetersiz.” (U)

“Suriyelilere karşı uyguladığımız açık kapı politikasına benzetmek istiyorum. Bu mesleğe ihtiyaç vardı ama hızlı bir şekilde çok fazla üniversitede eğitimin başlaması ve aynı zamanda nitelsiz bir eğitimin başlaması da diyebiliriz.” (Ş)

“Bozuk bir saate benzetebilirim. Çünkü sosyal hizmet eğitimi bugün açıköğretim alanında daha fazla kişiye verildiği için.” (F)

“Yunan Mitolojisi’ndeki Sisyphos’a benzetiyorum ya da öyle olmasını istediğim içindir bilmiyorum. Çünkü mitolojideki karakter bir suç işler ve tanrılar tarafından bir kayayı bir tepeye her gün çıkarma cezası kesilir. Sosyal hizmet eğitimi tam tepeye çıktı ve sevinmeye başladık derken tıpkı mitolojideki kaya gibi tepeden aşağıya düşmüştür. Bunun sebebi açık öğretimdir tabii. Şu an açıköğretim ve örgün öğretim çatışmasının olduğu gibi.” (Ç)

3.3. Gelecek

Gelecek teması “nitelik sorunu”, “umut/suzluk”, “müracaatçıya fayda sağlama”, “temel atma”, “genelci uygulama”, “değer”, “politikalara katılım”, “teori-pratik”, “okulların artması” ve “sosyal adalet” olarak ifade edilen 10 alt tema etrafında sunulmuştur.

Nitelik Sorunu

Sosyal hizmet mesleğinin ve eğitiminin gelecekte niteliğinin artacağına vurgu yapan katılımcılar, “taşmış bir kumbara” (W), “elmas” (Ş) ve “sonsuz bir okyanus” (Y) benzetmelerini kullanmışlardır. Günümüzde sosyal hizmet eğitimi ve mesleği çoğunlukla yabancı ülkelerin uygulamalarını ve kaynaklarını kullanarak bir gelişme elde etmektedir. Okullara göre değişen müfredat öğrencilerde bir belirsizlik durumu oluşturmaktadır. Gelecekte artık sosyal hizmet uzmanlarının kendi kaynaklarını kullanarak yeni bir bilgi üretebileceklerini ve belirsizlikten ziyade net bir eğitimle hareket edebileceklerini ifade eden katılımcılar:

“Taşmış bir kumbaraya benzetirdim. Boştu doldu ve taşma aşamasında artık daha ilerleyen vakitlerde artık biz büyüdüğümüz de artık bu mesleğin içine iyice girdiğimizde artık bizde geçmişten gelen fikirlerin üstüne bir şeyler katacağız ve geliştirebileceğimiz doğruluğunu yanlışlığını test edebilecek düzeye geleceğiz.” (W)

“Sosyal hizmetin geleceğini sonsuz bir okyanusa benzetebilirim. Çok fazla birikimin olacağı, eğitimin daha şeffaf ve anlaşılır hale geleceğini düşünüyorum.” (Y).

Sosyal hizmet mesleği ihtiyaç veya sorun alanına göre şekillenmektedir. Gelecekte bu ihtiyacın artacağını buna göre mesleğin tanınacağına ve kalitesinin artacağına değinen bir katılımcı:

“Zorluklar yaşamış ama atlatmış ve belki bir dönem kıymeti bilinmemiş bir meslek olarak sosyal hizmetin eğitimini elmasa benzetirdim. Sosyal hizmet mesleğine olan ihtiyacın artmasıyla ve sosyal hizmetin doğru tanınmasıyla eğitimin de parlayacağını ve kaliteli hale geleceğini

düşünüyorum.” (Ş)

Diğer taraftan sosyal hizmet mesleğinin gelecekte niteliğinin azalacağı yönünde söylemde bulunan katılımcı, “fastfood dükkânı” (U) benzetmesini kullanmıştır. Sosyal hizmet eğitiminde 2000’li yılları ve sonrasında ön lisans ve lisans eğitimini veren programların sayısı altyapısız ve hormonlu büyüyerek bir gelişme göstermiştir. Bu durum sosyal hizmet kökenli öğretim elemanlarının bulunmadığı okulların açılmasına neden olmuştur. Bu eğitimde yeterince sosyal hizmetin mesleki bilgi, beceri ve değerlerini alamayan öğrenciler, mezun olduklarında uygulama sahasında yetersiz kalmışlardır. Sonuç olarak alanda sosyal hizmet uzmanlar adına niceliksel bir artış sağlansa da bu durum nitelikli eleman yetiştirmenin (Demirbilek ve diğ., 2016) gelecekte imkânsız olacağını vurgulayan bir katılımcı:

“Sosyal hizmet mesleğinin geleceğini ise bir fastfood dükkanına benzetirim. Yemeğin kalitesi önemli değil, ne kadar kişiye yemek sattığın önemli olduğu bir mesleki gelecek. Yani nitelik tamamen kaybolup, niceliğe binecek gibi geliyor bana.” (U)

Sosyal hizmet eğitiminin niteliğinin azalacağı yönünde söylemde bulunan katılımcı, “karınca sürüsü” (U) benzetmesini kullanmıştır. Geçmişte ve günümüzde sosyal hizmet eğitiminde istenilen niteliğe hiçbir zaman ulaşılmamıştır. Bu durumun nedenlerine bakıldığında, yabancı literatüre aşırı bağlılık, özgün bilgi ve sosyal hizmet modeli üretmenin başarısız olması (Alptekin, 2016) gibi nedenlerden dolayı eğitimin kalitesi düşmüştür. Okulların artmasıyla doğrudan orantılı mezun sayısının artmasının da bu kaliteyi etkileyeceğine değinen bir katılımcı:

“Sosyal hizmet eğitiminin geleceğini ise bir karınca sürüsüne benzetebilirim, öğrenci ve okul sayısı çok yüksek ama kalite ve etkinlik azalır diye düşünüyorum.” (U)

Umut/suzluk

Sosyal hizmet mesleğinin ve eğitiminin geleceğini umutlu olarak gören katılımcılar, “güneş” (A; V), “Euro fiyat artışları” (N), “yıldız” (M), “elmas” (S), “plazma” (D) ve “Küçük Prens” (T) benzetmelerini kullanmışlardır. Türkiye’de toplumsal değişim sürecinde sosyal sorunların çeşitliliğinin artmasıyla sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanları da genişlemektedir (Zubaroglu-Yanardağ ve Özmete, 2017). Buna göre gelecekte sosyal hizmetin uygulama alanlarının genişlemesiyle ivme kazanacağını belirten katılımcılar:

“Güneşe benzetiyorum. Ben inanıyorum ki bir gün açacak, kışın mesela güneşin etkisini çok göremezsin şu an o mesleğin o evresindeymişiz gibi düşünüyorum.” (A)

“Sosyal hizmet mesleğinin geleceğini Güneş’e benzettim. Gelecekte sosyal hizmet mesleğinin kapsamını herkesin öğreneceğini düşünüyorum. Güneş hem ısıtır hem ışıktır. Gelecekte sosyal hizmet de tüm insanlığın refah seviyesini arttıracaktır.” (V)

“Yıldıza benzetirdim. Geleceği parlak bir meslek diye düşünüyorum.” (M)

“Sosyal hizmet eğitiminin geleceğini çok parlak gördüğüm için onu bir elmasa benzetiyorum. İleride çok daha önemli bir noktada büyük gelişmeler muhakkak sağlanacaktır.” (S)

“Maddenin dördüncü haline yani plazmaya benzetirdim. Parlak bir şey eğitiminin de gelecekte o kadar parlak yani iyi olacağını düşünüyorum.” (D)

Günümüzde en temel sorunlardan birisi toplumun sosyal hizmet mesleği ve eğitimi konusunda bilinçsiz olmasıdır. Sosyal hizmet mesleğini sadece içinde olan insanlar tanımaktadır. Sosyal

sorunların artmasıyla sosyal hizmet mesleğinin bilinirliğinin artacağını ve daha değerli olacağı için gelecekte umutlu olan katılımcılar:

“Bir şeye benzetseydim de şu an günümüzde çok değerli olduğu için Euro fiyat artışlarına benzetirdim. İleride çok güzel şeyler olacağını düşünüyorum, gerçekten umutluyum. Biraz daha bilinmeye başladık, özellikle mülteci sorunundan sonra. Mülteci sorunu da bitmeyeceği için bayağı bileneceğimizi ve değerimizin artacağını düşünüyorum.” (N)

“Küçük Prens’e benzetirdim. Çünkü güzel kitaptı bende bunu güzel olması bakımından benzetebilirim. Eğitiminden çok umutluyum çünkü bizler yetişiyoruz.” (T)

Diğer taraftan sosyal hizmet mesleğinin geleceğine dair umutsuz bir söylemde bulunan bir katılımcı “İyor” (F) benzetmesini yapmıştır. Sosyal hizmet eğitiminde sosyal hizmet kökenli akademisyenlerin az olması, okul fazlalaşması ile mezun sayısının artması gibi nedenlerle gelecekte mesleki uygulama alanlarında mezunların yetersiz olacağını ve hak ettiği değeri alamayacağını ifade eden katılımcı:

“Sosyal hizmet mesleğinin geleceğini herhangi bir şeye benzetecek olsam Winnie The Pooh çizgili filmdeki eşek İyor’a benzetirdim. Çünkü İyor gelecekte umutsuz mutlu olmayan, kendini yetersiz ve değersiz hisseden bir karakterdi. Şu anki duruma bakarak görüyoruz ki artık sosyal hizmet mesleğinin geleceğe dair umudunun kalmadığını ve yetersizlik hissinin olacağını düşünüyorum.” (F)

Müracaatçıya Fayda Sağlama

Sosyal hizmet bireyin yardımını gözeten bir meslektir ancak onu diğer mesleklerden farklı kılan şey ise müracaatçı değişimin öznesi konumuna koymayı amaçlamakta ve onu sadece insan olmasından ötürü sahip olduğu haklara ulaştırmayı hedefleyen hak temelli bir disiplin olmasıdır (Kaynak, 2017). Sosyal hizmet mesleğinde sosyal hizmet uzmanının sahip olması gereken etik kurallardan bir tanesi müracaatçıya fayda sağlamaktır. Müracaatçının yüksek yararını gözeterek içinde bulunduğu psikolojik durumu en aza indirmek için elinden geleni yapmaya çalışan uzman burada müracaatçı merkezli yaklaşımı kullanarak etkin bir müdahale süreci için müracaatçının baş etme mekanizmalarını harekete geçirmeye çalışmalıdır (Yıldırım, 2016). Bu doğrultuda gelecekte de müracaatçının yararının en üst düzeyde gözetileceğini vurgulayan katılımcılar:

“Ironman’e benzetirdim. Evde bakım dersi de alıyor insanlara yararlı olan ve gelecekte de daha da iyileşeceğini düşündüğüm bir meslek.” (D)

“Sosyal hizmet eğitiminin geleceğini güneş etrafında dönen gezegenlere benzetebilirim. Çünkü inanıyorum ki o güneş bir gün açacak ışık saçacak etrafına ve etrafındaki işte bu öğrenciler, uzmanlar ve eğitim verenler o ışıktan faydalanacak.” (A)

“Atatürk. Çünkü gelecekte sosyal hizmetin yenilikçi, çağdaş ve zamanın ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir düzeye geleceğini öngörüyorum.” (E)

“Sosyal hizmet eğitiminin geleceğini bir şeye benzetecek olsam elinde sihirli değneği olan bir peri kızına benzetebilirim. Çünkü eğitim umuyorum ki hak ettiği değeri bulduktan sonra ufak bir dokunuşla tüm hayatlar değişebilecek.” (F)

“Sosyal hizmet eğitimi geleceğini güneşe benzetirim. Çünkü böyle bir mesleğin devamlılığının varlığını bilmek ve yardıma muhtaç kişilere daha çok el uzanılacağını hissetmek içimi ısıtır.” (J)

“Gelecekte sosyal hizmet mesleğini bir süper kahramana benzetirdim. İhtiyaç sahibi ailelere, bireylere ve dezavantajlı grupların hepsine daha çok yardım da bulunabileceğimiz süper kahraman gibi olacağımı düşünüyorum.” (Ş)

Temel Atma

Sosyal hizmetin genel yapısının eğitim ve mesleki açıdan tam oluşabilmesi adına doğru adımlarla gelişimin sağlanması gerekmektedir. Bunun için de her adımda doğru ve disipline uygun bilgilerin yerleşmesi ve benimsenmesi sağlanmalıdır. Böylece sosyal hizmet eğitimi ve mesleğinde ilerlemeler sağlanabilecektir. Gelecekteki süreçte de bu ilerlemenin ve gelişmenin gerçekleştirileceği yönünde söylemde bulunan katılımcılar:

“Binaya benzetirdim. Bina sağlam olursa yıkılma ihtimali daha zor olur. Eğer sosyal hizmet mesleğini doğru kişiler yaparsa yani donanımlı kişiler yaparsa bu bina sağlam olacaktır. Gelecekte daha çok gelişerek mesleğe işini hakkıyla yapan insanlar geçtikçe Japonya’daki binalara benzeyebilir.” (R)

“Sosyal hizmet mesleğinin geleceğini günümüzde de hâlâ devam etmekte olan Manas destanına benzetebilirim. Mesleğin uygulanmasının, bilgilerin eklenmesi ile daha güçlü bir hale geleceğini düşünüyorum.” (Y)

“Sosyal hizmet eğitiminin geleceğini ağaca benzettim. Fidan büyüyerek ağaç olmuştur ve meyve vermeye başlamıştır.” (V)

Genelci Uygulama

Genelci uygulama sosyal hizmetin temel koşullarını karşılamak amacıyla bütünleştirilmiş ve çok düzeyli bir yaklaşım sağlar. Genelci uygulama, müracaatçıların faydasını sağlayacak, müracaatçı sistemlerinin işlevselliğini artıracak değişiklikleri sağlamak için gerekli olan birey ve çevre arasındaki etkileşimi sağlamaya çalışır. Bu nedenle bu etkileşimi temsil eden toplumlar, topluluklar, karmaşık örgütler, aileler ve bireylerle çalışmaya yönelir. Bu şekilde, her düzeydeki müracaatçı ile doğrudan çalışır, müracaatçılara uygun kaynakları sağlamaya çalışır, yapılan müdahalelerin etkili yanıtlar verebilmesi için gerekli çalışmaları yapmaya çalışır, kaynakların adaletli dağılımını sağlayacak adil politikaları destekler ve sosyal hizmet uygulamasını derinden araştırır. Genelci uygulama, tüm müracaatçı sistemleri ile çalışmayı içerir (Şahin, 2002:5-6). Tıptaki pratisyen hekimliğe uygulama olarak benzeyen genelci sosyal hizmet müracaatçı, birey, aile, örgüt veya topluluk ile çalışıp insanların yüksek yararını gözetmeye çalışır. Sosyal hizmetin gelecekte de pratisyen hekimlik ve genelci uygulamayı etkin bir şekilde kullanacağını düşünen katılımcılar:

“Gelecekte tıpkı telefon gibi ihtiyaç duyduğumuz bir nesne olabilir. Çünkü toplumda aslında birçok alanda hizmet veriliyor, önümüzü açarlarsa çok daha iyi yerlere çıkacağını düşünüyorum.” (C)

“Sosyal hizmet mesleğinin geleceğini gündüz etrafı ısıtan bir güneşe gece gökyüzünü ışılatan yıldızlara benzetiyorum. Çünkü gelecekte insanlığın ruhsal sorunları artmakla birlikte bu tür mesleklere daha çok ihtiyaç duyulacak ve insanlığa daha fazla yardım sunma imkânı doğacaktır.” (G)

“Gül. Çünkü sosyal hizmetin gelecekte birçok alanda uzmanlaşmış kişilerce yapıldığını, bu alanların her birinin gül yaprağını temsil ederek bütünde güzel bir gülü oluşturacağını düşünüyorum.” (E)

“Sosyal hizmet mesleğinin gelecekte bukalemuna benzeyeceğini düşünüyorum. İş alanları çeşitlendikçe daha çok ihtiyaç olacağını düşünüyorum.” (İ).

Sosyal hizmette genelci uygulama ve pratisyen hekimlik, bireyi çevresiyle birlikte ele alarak sosyal hizmetin çok geniş bir alanına hitap edip, insanların her türlü sorunlarıyla ilgilenerak, müracaatçının yararını gözetmeye çalışır. Bu noktada sosyal hizmet eğitiminin gelecekte de geniş bir uygulama alanına sahip olarak pratisyen hekimlik ve genelci bakış açısını kullanacağını vurgulayan katılımcılar:

“Sosyal hizmet eğitiminin geleceğini sonu gelmeyen bir roman olarak görüyorum. Çünkü insanlık ilerledikçe ve geliştikçe türlü sorunlar çıkmakta ve bu da yeni çözümlere ve yeni konuları beraberinde getirmektedir.” (G)

“Sosyal hizmet eğitiminin geleceğini taşmak üzere olan bir bardağa benzetiyorum çünkü gelecekte gerek birey gerekse toplumla olan ilişkilerimiz o kadar karmaşık olacak ki sosyal hizmet eğitimi bu karmaşayı gidermek için bütün sorunlara yer verecek, çözüm üretmek adına bardağı sürekli dolduracak ve en sonunda o bardak taşacak.” (P) şeklinde ifade etmişlerdir.

Değer

Sosyal hizmet geçmişten bu yana her türlü sorunla ilgilenen ve bu sorunlara çözümler bulmak amacıyla çeşitli yöntem ve teknikler geliştirmeye çalışan bir alandır. Toplumdan dışlanmış, dezavantajlı kişi ve gruplar için gerekli olan kaynakları sağlayarak, olması gereken değişimin sağlanması için müracaatçıyla bire bir çalışmalar gerçekleştirip, toplumun yararını gözetmeye çalışır. Bu noktada toplumun refahını sağlamak ve müracaatçıların sorunlarıyla baş etmeleri için gereken mekanizma ve yöntemleri kullanmaları gerekir. Bu yüzden sosyal hizmet çok değerli ve kapsamlı bir meslektir. Geniş bir alan olmasından dolayı toplumun her kesimine dokunarak, o yaraları sarmak için gerekli yöntem ve teknikleri kullanır. Sosyal hizmetin gelecekte daha değerli olacağını ve yapmış olduğu çalışmaların gelecekte kıymetinin daha çok bilineceğini ifade edenler:

“Telefona benzetirim çünkü her geçen gün daha fazla önem kazanıyor sosyal hizmet mesleğinin de öyle olacağını düşünüyorum.” (I)

“Sosyal hizmet mesleğinin geleceğini bir kelebeğe benzetiyorum. Geçmişte değeri bilinen bir meslek şu an tırtıl durumunda fakat gelecekte bu meslek öyle değerli olacak ki o tırtıl kozadan çıkmış bir kelebeğe dönüşecek.” (P)

“Sosyal hizmet mesleğinin geleceğini aya benzetirim çünkü geleceği oldukça parlak olan ve toplum refahı için oldukça büyük bir yere sahip olan kıymeti bilinesi bir meslektir.” (S)

“Sosyal hizmet mesleğinin geleceğini Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün'e benzetiyorum. 1957 yılında bir Alman firması sakinleştirici olarak ürettiği “THALİDOMİDE” isimli ilacı piyasaya sürdüğünde bu ilaç Avrupa'da popüler olmuş ve hızla tüketiliyordu. Bu ilaç bu topraklara Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün sayesinde girmemiştir. Sosyal hizmet mesleğinin geleceği benim için Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün kadar önemli, değerli ve kurtarıcı olacaktır.” (O)

“Teknolojik aletlere benzetirim çünkü gelecekte daha da önem kazanacak olan teknolojik aletler gibi sosyal hizmet eğitimi de önem kazanacaktır.” (I)

“Sosyal hizmet eğitiminin geleceğini tarih kitaplarına benzetiyorum. Sosyal hizmet eğitimi hep var olacaktır. Zaman geçtikçe daha da kıymetlenecektir.” (O)

Çin'deki öğrenciler, gelişimi için artan devlet desteği göz önüne alındığında sosyal hizmetin geleceğinin parlak olduğunu belirtmektedir (Yan ve diğ., 2009). Ancak Türkiye'de sosyal hizmetin zamanla değerini kaybettiği söylenebilir.

Politikalara Katılım

Sosyal hizmetin gelecekte politikalara katkı sağladığını belirten katılımcılar, “Temel Reis” (J), “Atatürk” (L), “Angela Davis” (B) ve “Zümrüdü Anka Kuşu” (Ç) benzetmelerini kullanmaktadırlar.

Sosyal hizmetin en temel amacı dezavantajlı grupların karşılaştıkları sosyal sorunları çözmektir. Sosyal politika ise sosyal sorunların çözümüne yönelik plan, program ve uygulamaları biçimlendiren en önemli araçtır. Sosyal hizmet doğduğu günden bugüne mesleki bir sorumluluk olarak gereksinim içinde olan bireylerin refah ve iyilik hallerini yakından etkileyen sosyal politikaların oluşturulmasına katkıda bulunmuştur (Danış, 2007). Gelecekte sosyal hizmetin politikaya katılım sürecinde etkin bir alarak daha iyi bir meslek haline geleceğini vurgulayanlar:

“Sosyal hizmet mesleğinin geleceğini temel reise benzetirim çünkü beslendikçe ve devlet tarafından desteklendikçe daha güçlü olacağına eminim.” (J)

“Sosyal hizmetin geleceğine örnek bir şahsiyet verecek olursam Atatürk'ü verebilirim. Çünkü geleceğe dair hedefleri olan ve bu hedeflerin gerçekleşmesi için elinden geleni yapan insanların sayısının arttığı zaman gerçek toplum refahına ve özgürlüğüne ulaşmış oluruz.” (L)

“Sosyal hizmet mesleğinin geleceğini de bir karakter olarak Angela Davis olarak yorumlayabilirim. Neden, çünkü artık bireyleri uyumlaştırıcı toplumdaki eşitsizlikleri görünmez kılan bir sosyal çalışma yok, artık bireyleri özgürleştirici sosyal çalışma ekolleri güçleniyor 1960'lardan beri radikal sosyal hizmet, çevreci sosyal hizmet, baskı karşıtı uygulamalar bunlara işaret ediyor.” (B)

“Fars ve İran efsanelerinde yer alan Zümrüdü Anka Kuşu'dur. Sosyal hizmet bu anlamda yerinde duran, statükocu bir yapıya sahip olmayan, daima gelişen bir meslek ve bilim olarak sahip olduğu bilgi, beceri ve değer paradigmasını yenileyen mitolojik kuşa benzetebilirim. Meslek aynı özelliklere sahip olmasa da insan sorunları farklı şekillerde var olmaya devam edeceği için meslek yine aynı amaca hizmet edecektir, diye düşünüyorum.” (Ç)

Teori-Pratik

Sosyal hizmetin geleceğinin teorik ve pratikte belli gelişmelerin olacağını ve teori ve uygulamanın birlikte ilerleyip iyileşeceğini ifade eden katılımcılar “çikolata” (Z), “cam fanus içindeki kitap” (B), “sokrates” (Ç), “astronot” (Ö) ve “orman” (C) benzetmelerini kullanmışlardır.

Sosyal hizmet disiplini için hem teorik bilgiler hem de pratik uygulamalar mesleki yeterlilik için önemli bir yere sahiptir. Teorik bilgi ve pratik deneyimler sosyal hizmet eğitimi ve mesleği için ayrılmaz bir bütündür. Özellikle sosyal hizmet eğitiminde teorik bilgilerin yanında mutlaka pratiğin geliştirilmesi açısından uygulamaların ağırlıkta olması gerekmektedir. Böylece mesleki hayata geçiş yapıldığında uygulamalara yabancı kalmadan daha deneyimli ilerlemek mümkün olacaktır. Sosyal hizmetin geleceğinin teorik ve pratikte belli gelişmelerin olacağını ve teori ve uygulamanın birlikte ilerleyip iyileşeceğini ifade eden katılımcılar:

“Çikolataya benzetirdim. Eğitimin ilerleyen zamanlarda iyileşeceğini düşünüyorum. En azından pratik yani uygulamalı olarak daha da iyileşmesini isteyebilirim.” (Z)

“Sosyal hizmet eğitiminin geleceğini kütüphanelerde cam fanus gibi camekanlar içerisinde kitaplar olur ya öyle yorumluyorum. Benim için sosyal hizmetin geleceğine dokunmak geleceğini anlamak mümkün değil, çünkü bildiğimiz gibi sosyal sorunlar spekülatif değişkenlik içinde amorf yapıda çok şekilsiz bu bağlamda eğitimde ne kadar doğru şekillenirse bu sosyal sorunlara nazaran o kadar başarılı olacağından nasıl bugün madde bağımlılığı dersi görüyorsak örneklendirmem gerekirse yarın hiç olamayan bugünlerde esamesi okunmayan bir davranışsal bağımlılık olan sosyal medya bağımlılığına yönelik bir ders görebiliriz.” (B)

“Sosyal hizmet eğitimi geleceğini bir tarihsel karakter olarak Sokrates’e benzetebilirim. Çünkü o bilgiyi eyleme dökmek ister. Bu insanı anlamaya ve insana hizmet etmeye yönelik bilgidir. Bu yüzden sosyal hizmet ve diğer insana hizmet eden mesleklerin eğitimi Sokrates karakterinde varlığını devam ettirecektir.” (Ç)

“Gelecekteki sosyal hizmet eğitimi astronota benzetirim. Bu benzetmemdeki amaç, hiçbir şekilde bilinmiyor bir gezene gidiyorsun ve sen bilgi üretiyorsun. Uygulama içerisinde gördün ve deneyim kazandın. Öyle var olmayan bilgiyi üretiyorsun.” (Ö)

“Geleceğini bir ormana benzetebilirim. Daha fazla bilgi ve beceri eklenerek büyüyebilir.” (C)

Okulların Artması

Sosyal hizmetin geleceğinde hem eğitim hem de meslek olarak okulların ve doğrudan mezunların artmasını belirten katılımcılar “Tavşan” (M), “Virüs” (N), “Çim” (W), “Dişi Fare” (H) ve “Mantar” (K) benzetmelerini kullanmaktadırlar.

Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin başlamasından 2006 yılına kadar büyüyemediği görülürken 2006 ve ilerleyen dönemlerden sonra ise kontrolsüz bir şekilde büyüme yaşadığı söylenebilmektedir. 2006 yılından beri bölüm sayıları her yıl farklı oranlarda artış göstermeye devam etmektedir (Alptekin ve diğ., 2017:3). Sosyal hizmet bölümlerinde yaşanan bu artışlar hem örgün hem de açık öğretim sayılarının gelecekte de artmaya devam edeceğine ilişkin söylemde bulunan katılımcılar:

“Sürekli çoğalan bir tavşana benzetirdim sürekli çoğalıyorlar. Açık öğretililer de sürekli artıyor bunun önüne geçilmesi lazım.” (M)

“Virüse benzetirdim eğer bir üniversiteler her yerde açılmaya devam ederse biz virüs gibi engellenemez bir şekilde çoğalacağız zaten.” (N)

“Çim’e benzetirim. Çünkü her yerde var ve herkes biliyor.” (W)

“Dişi fareye benzetirdim. Çünkü dişi fare en çok üreme yapan bir hayvan. Sosyal hizmet eğitimin geleceği de birçok mezun veren, her yerde eğitimi ve ulaşılabilir duruma gelen bir meslek olacaktır. Nicel sayısının çok ama nitel sayısının az olacağını düşünüyorum.” (H)

“Sosyal hizmet eğitimin geleceğini çoğalan bir mantara benzetiyorum. Çünkü eğitimde okul sayısının fazlalığı ilerleyen dönemler de daha da artacağını düşünüyorum.” (K)

Sosyal Adalet

Sosyal adalet, eldeki gelirlerin ve hizmetlerin toplum içinde renk, ırk, dil, din, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin adaletli bir şekilde dağıtılması manasına gelmektedir. Sosyal hizmetin amacı, toplumsal barış, sosyal refah ve mutluluğu gerçekleştirmektedir. Bu doğrultuda sosyal sınıflar arasındaki maddi farklılıklar ve eşitsizliklerin giderilmesi yoluyla refahın sağlanması, sosyal hizmetin

önemli sorumluluklarından biridir (Danış, 2007:23-25).

“Sosyal hizmetin gelecekte eğitimi için benzettiğim kişi dünyadaki tüm sosyal hizmet uzmanları. İnsanları sırf insan olduğu için kabul eden, onları dil, din, ırk ayrımı gözetmeden evrensel bir savunucu ve toplum refahı için çaba gösterenler bu meslek ve eğitiminde evrensel olma ilkesini unutmayan sosyal hizmet uzmanları olarak örnek verebilirim.” (L)

“Bir kuşa benzetiyorum. Bu kuşun ismi Rousseau, ünlü felsefeci belki duymuşsundur ve bunun bir adalet teorisi var. Bu teoride başlangıç noktası var ve insanlar bu başlangıç noktasında aynı konumdadır. İlkeler sunuluyor ve hangileri kabul ediliyorsa onlar toplumsal yaşamda yer alıyor. Sosyal hizmetin bu ilkelere ağırlık verileceğini düşünüyorum.” (Ö)

Sonuç

Bu çalışma sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal hizmet mesleği ve eğitiminin geçmişine, bugününe ve geleceğine ilişkin düşüncelerini anlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler sosyal hizmetin geçmişte değerli olduğunu vurgulamakla beraber bu değerlerin daha çok nadir bulunmasından kaynaklı olduğunu belirtmektedirler. Diğer bir ifade ile sosyal hizmet geçmişte ender bulunan bir canlıya benzetilmekte ancak sosyal hizmetin ne olduğu tam olarak anlaşılamadığı ifade edilmektedir. Sosyal hizmet eğitimi veren okulların sayısının artması, buna bağlı mezun sayısının on binlerle ifade ediliyor olması ve farklı meslek gruplarının sosyal hizmet alanında çalışıyor olması gibi sorunlar var olsa da sosyal hizmetin değerinin geçmişe nazaran bugün daha iyi bir noktada olduğu belirtilmektedir. Sosyal hizmetin bugünün sağlam temellere dayandığı ve köklerinin olgunlaştığı söylenebilir. Katılımcılar gelecekte sosyal hizmete olan ihtiyacın artacağını belirtmektedirler. Statükocu bir yapıya sahip olmadığından ve geneli uygulamadan kaynaklı olarak birçok alanda çalışabilme özelliği nedeniyle avantajlı olduğu vurgulanmaktadır. Sosyal hizmet eğitimi veren bölümlerin sayısının daha da artmasından endişe duyuluyor olmasına karşın katılımcıların genel olarak sosyal hizmetin geleceğinin parlak olduğu ifade etmektedirler.

Sosyal hizmet mesleği ve eğitimi ayrılmaz bir bütündür. Günümüzde sosyal hizmet eğitimi ile ilgili olarak “dağınık” ifadesi tercih edilebilir. Ek olarak farklı disiplinlerdeki akademisyenlerin sosyal hizmet bölümlerinde görev yaptığı bilinmektedir. Alt yapısı olmayan açık öğretimler ve bölümler yoğun bir şekilde açılmaktadır. Bu açılan bölümlerden çok sayıda mezunlar verilmektedir. Ayrıca Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile ilgisiz programlardan her yıl örgün eğitime bu programlardan öğrenci alınmaktadır. Her üniversitede müfredat içeriklerinin öğrencilere farklı verilmesi sonucunda uygulama sahasında belirsizliklerin yaşanmasına neden olmaktadır. Sosyal hizmet eğitiminde teori derslerinin fazla olması ve pratiğe az önem verilmesinden dolayı mezun olan öğrencilerinin uygulamaya teorik bilgilerini aktarmada sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Mezun sayısı ve okulun fazla olmasından kaynaklı sosyal hizmetin günümüzde değeri bilinmemektedir. Sosyal hizmet mesleğini farklı meslek gruplarının yapması mesleğin bilinme ve tanınma problemlerine de ayna tutmaktadır.

Kaynakça

- Acar, H., Çamur Duyan, G. (2003). Dünyada Sosyal Hizmet Mesleğinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(1), 1-19.
- Alptekin, K. (2016). *Başlangıçtan Bugüne ve Yarına Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Alptekin, K., Topuz, S. ve Zengin, O. (2017). Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitiminde Neler Oluyor? *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(2), 50-69.
- Aslan, Ş. B., ve Güngör, F. (2019). Bir Sosyal Bilim Disiplini Olarak Sosyal Çalışmanın Türkiye’de Bilgi Sorunu. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 3(2), 222-236.
- Aydın, H. (2009). Avrupa Birliği’ne Uyum Çabaları Ekseninde Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler İlişkisi. *Türk İdare Dergisi*, 465, 27-43.

- Başer, D. (2018). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin KPSS'ye Hazırlık Süreçlerinin Sosyal Hizmet Eğitimine Yansımaları: Nitel Bir Araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(41), 359-383.
- Berkün, S. (2010). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Çalışma Hayatında Karşılaştıkları Mesleki Sorunlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 100-101.
- Beydili Gürbüz, E., Adıgüzel, İ., B., ve Akçay, S. (2017). The experiences of social work students on social work research. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1917-1927.
- Bingöl, O. (2015). Genel Bağlarıyla *Sosyal Hizmet ve Toplum*. Mavi Atlas, (5), 69-77.
- Canbaz, S., Sünter, A. T., Aker, S., ve Pekşen, Y. (2007). Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeyi ve Etkileyen Faktörler. *Genel Tıp Dergisi*, 17(1), 15-19.
- Çelik, G. (2011). *Sosyal Hizmet Eğitiminde Alan Uygulaması*. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2011: 50.Yılında Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitimi: Sorunlar, Öncelikler ve Hedefler. Ankara: Sosyal Hizmet Araştırma ve Geliştirme Derneği Yayını.
- Danış, M. (2007). Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplininde Sosyal Politikanın Yeri ve Önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2), 51-64.
- Demirbilek, M., Özdemirhan, S., Yigit, M., Özdemir, L., Yüksel, H. ve Özdemir, Ö. (2016). Sosyal Hizmet Son Sınıf Öğrencilerinin Eğitimleriyle İlgili Görüşleri ve Mesleki Beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3), 843-854.
- Doğan, H. (2018). *Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sosyal Hizmet Eğitimi ve Mesleğin Geleceğine İlişkin Görüşleri*. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Erbay, E. ve Sevin, Ç. (2013). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet 4. Sınıf Öğrencilerinin Eğitim Süreçlerine ve Gelecekteki Meslek Yaşamlarına İlişkin Görüşleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(1), 25-40.
- Erbay, E., Adıgüzel, İ., B. ve Akçay, S. (2013). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sosyal Hizmet Uygulaması Dersleri Kapsamında Uygulama Yürütücekleri Kurumları Tercih Etme Süreçleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2), 95-107.
- Freund, A. (2006). Work and Workplace Attitudes on Social Workers: Do They Predict Organizational Reputation? *Business and Society Review*, 111(1), 67-87.
- Geray, H. (2006). *Toplumsal Araştırmada Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Işıkhana, V., Erbay, E., Akçay, S., ve Ege, A. (2016). Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Mezuniyet Sonrası Gelecek Planları: Ankara, Başkent ve Hacettepe Üniversitesi Örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(1), 7-24.
- Karataş, K. ve Erkan, G. (2002). *Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminin Tarihçesi*. Sosyal hizmet sempozyumu, 112-133.
- Kaynak, R., Ç. (2017). Sosyal Adalet, Eşitlik ve Sosyal Hizmet. Gümüşhane Üniversitesi *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 257-258.
- Koç, S. S. (2015). *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sorun Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı. Ankara, Türkiye.
- ÖSYM. (2019). ÖSYS (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu: <https://www.osym.gov.tr/TR,16858/2019-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> adresinden alındı
- Polat, G. (2014). Madde Bağımlılığı Tedavisinde Sosyal Hizmet Mesleği. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, (30), 143-148.
- Selcik, O. ve Güzel, B. (2016). Sosyal Hizmet Mesleğinin Çalışma Alanı ve Sosyal Hizmet Uygulamasının. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 461-469.
- Selcik, O. ve Güzel, B. (2016). Sosyal Hizmet Mesleğinin Çalışma Alanı ve Sosyal Hizmet Uygulamasının Türkiye Ölçeğinde Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 461-469.

- Serpen, A. S., Duyan, V. ve Aldoğan, E. U. (2014, Ekim). Sosyal Adalet Savunuculuğu ve Ölçeği Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(1), 21-23.
- Sevim, K. ve Altun, S. (2017). Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Geleceğe Yönelik Mesleki ve Akademik Beklentileri. *AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 51-65.
- Sosyal Hizmetler Bölümü Lisans Hangi Üniversitelerde Var. (2019). Daktilos: <https://daktilos.com/sosyal-hizmetler-bolumu-lisans-hangi-universitelerde-var/> adresinden alındı
- Şahin, F. (2002). *Genelci Sosyal Hizmetin Doğuşunu Hazırlayan Etmenler*. Sosyal Hizmet Sempozyumu: Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar (s. 102-111).
- Şimşek, Y. (2019). Avrupa Birliği'nin Türkiye'deki sosyal hizmet sürecine etkisi. *SD (Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü) Dergisi* (52), 48-51.
- Taşgın, N., Özel, H. (2011). Türkiye'de Sosyal Hizmetlerin Dönüşümü. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22(2), 175-190.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Ş. (2016). Sosyal Hizmette Krize Müdahale Yaklaşımının Kullanımı Krize Müdahale. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 481-486.
- Yiğit, T. (2017). Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitim/Öğretiminde. Kalite Güvence Sistemi ve Akreditasyon. Standartlarına İlişkin Bir Model Çerçeve Önerisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 28(1), 151-168.
- Zengin, O. (2011). *Sosyal Hizmet Eğitiminin Eğitimci Boyutu: Mevcut Durum ve Geleceğin Sosyal Hizmet Akademisyenleri Hakkında Öngörüler*. In V. Işıkhana, T. Tuncay, & E. Erbay (Eds.), 50. Yılında Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi: Sorunlar, öncelikler ve hedefler (pp. 193–199). Ankara: Sosyal Hizmet Araştırma ve Geliştirme Derneği.
- Zubaroglu Yanardağ, M., Özmete, E. (2017). Bir Mesleki Uygulama Alanı Olarak Geçmişten Geleceğe Klinik Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 203-226.
- Yan, M. C., Ge, Z. M., Cheng, S. L., ve Ka Tat Tsang, A. (2009). Imagining Social Work: A Qualitative Study of Students' Perspectives on Social Work in China. *Social Work Education*, 28(5), 528-543.